

Osallisuus ikäihmisten
sanoittamana:
Elämänote-tutkimuksen tuloksia.

Hanna-Kaisa Hoppania, tutkija, VTT
Ikäinstituutti

#vanhusneuvostopäivä2020
avoinhallinto

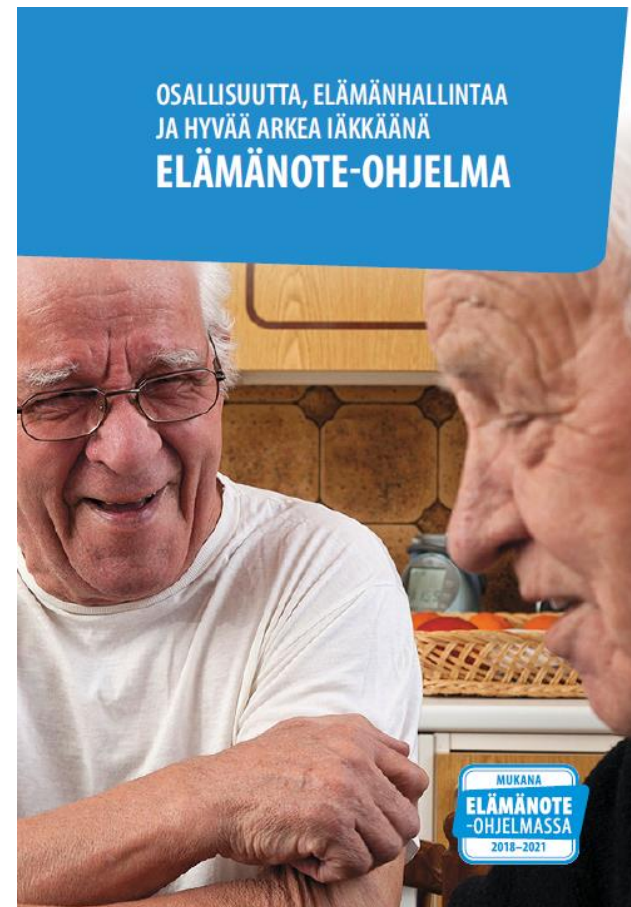
Osallisuus ikäihmisten sanoittamana: Elämänote-tutkimuksen tuloksia

Hanna-Kaisa Hopponia, VTT, tutkija
Ikäinstituutti

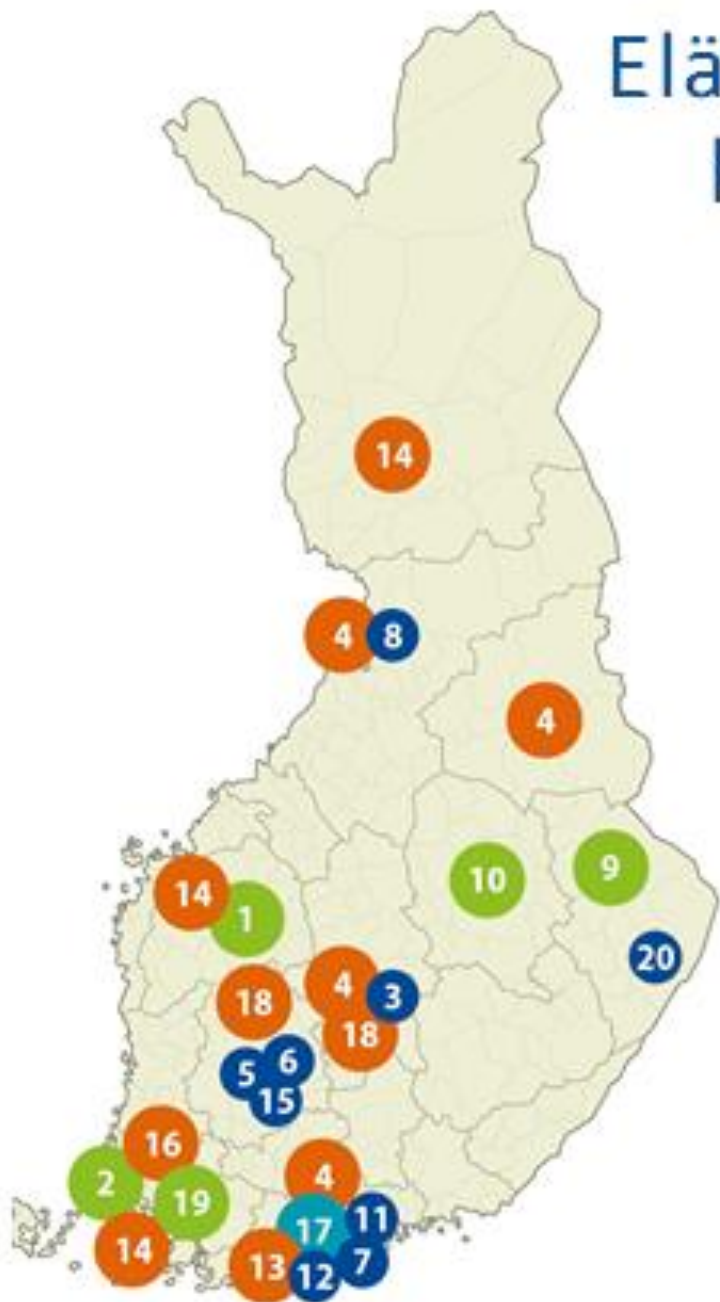
Elämänote-ohjelma (2018-2021, STEA)

Tavoitteet:

- Tukea haasteellisessa tilanteessa olevien ikäihmisten kotona asumista sekä lisätä osallisuutta.
- Löytää tuen tarpeessa olevia ihmisiä, jotka aiemmin ovat jääneet tavoittamatta.
- Kehittää ja ottaa käyttöön uusia toimintatapoja.
- Levittää hyväksi havaittuja toimintamalleja.
- Lisätä yleistä tietoisuutta ohjelman teemoista ja järjestöjen tarjoamasta tuesta iäkkäille.

Elämänote-ohjelman hankkeet tukevat iäkkäiden hyvää arkea, elämänhallintaa ja osallisuutta

Toimintamallit esillä webinaareissa

Ke 3.11. klo 9.00-10.30
Löydetyksi tuleminen

Ke 17.11. klo 9.00-10.30
Helppo osallistua

Ke 1.12. klo 9.00-10.30
Eväitä arkeen

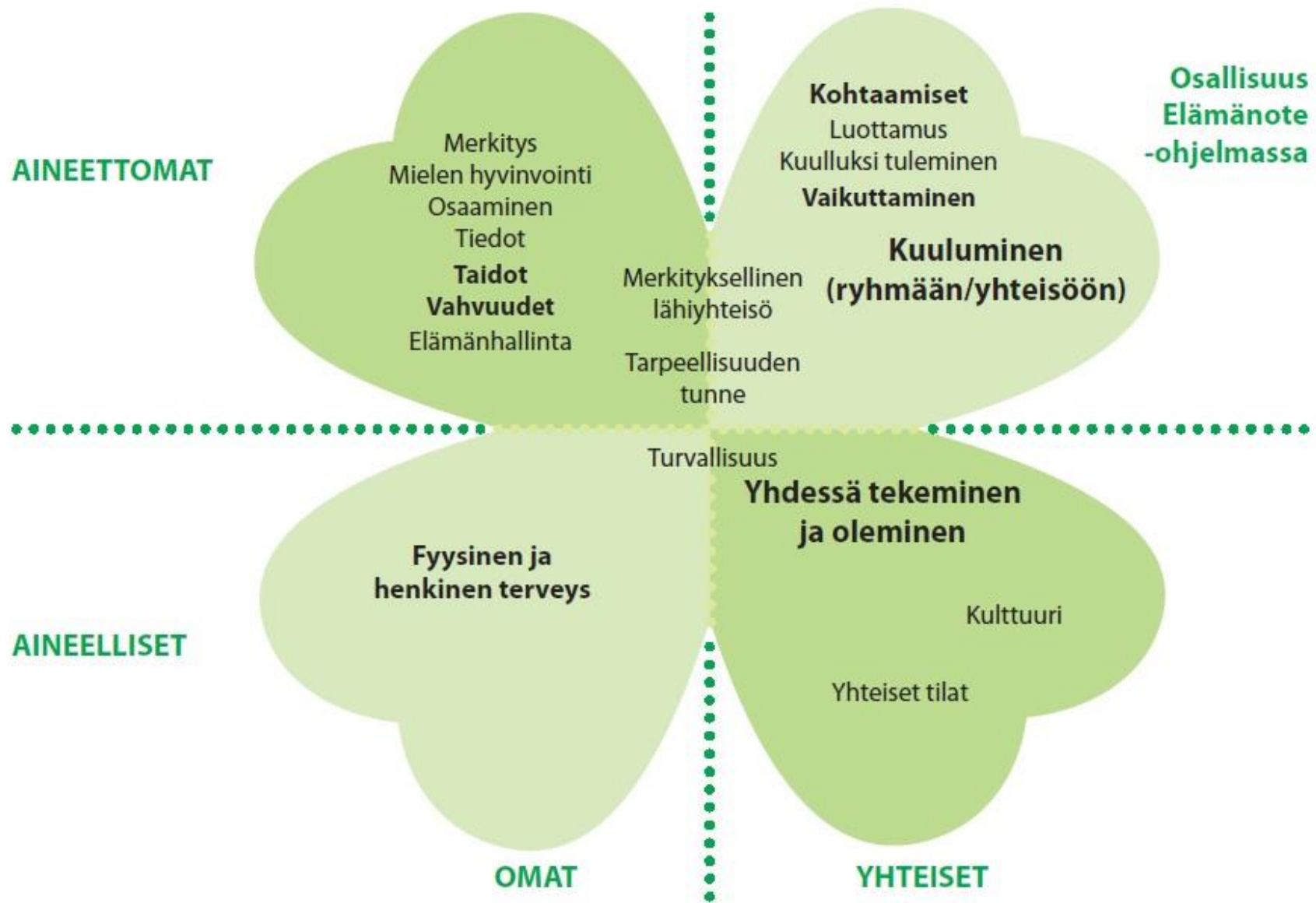
Ke 15.12. klo 9.00-10.30
Osallistujasta tekijäksi

Elämänote-tutkimus

- Laadullinen seurantatutkimus (haastattelut) kanssatutkimuksena. Tavoitteena selvittää ohjelman vaikutuksia osallistujiin yksilötasolla:
 - Mikä tukee kotona asumista ja osallisuutta
 - Mikä hankkeiden toimintoihin osallistumisen rooli on tässä
- Haastateltavia 33, vapaaehtoisia vertaishaastattelijoita 26
 - Kolme haastattelua vuoden sisällä, 25 saatiin haastateltua kolmeen kertaan
- Kehitetyn kanssatutkimuksellisen haastattelumenetelmän levitys menossa

Kuva 3. Osallisuus on yhteyttä hyvinvoinnin lähteisiin. Elämänote-toiminnassa hanketyöntekijöiden näkökulmasta keskeiset osallisuuden ulottuvuudet.

Kanssatutkimuksellinen menetelmä: vertaishaastattelu

- Vapaaehtoiset eläkeikäiset haastattelijat samoilta alueilta kuin haastateltavat (vertaisuus: ikä ja asuinalue)
- Alueelliset perehdytykset
- Kolme haastattelua vuoden sisällä
- Palautekeskustelut ja kokemusten vaihto haastattelujen jälkeen

”Jos mä sit kerran tulen” (2020)

Minkälaiset tekijät tukevat iäkkäiden arjen osallisuutta

Iäkkäät ihmiset osana yhteisöä –
voimavarat ja vahvuudet

Motivaatio osallistua Elämänote-
hankkeiden järjestämään toimintaan

Tuloksia, raportin osa 1/2

Arjen osallisuutta tukee esteetön ympäristö, saavutettavat palvelut, lähisuhteet ja vastavuoroisuus

Haasteina esim. digitalisaatio

- *kaikki tämmöset asiat mitkä pittää viranomaisten kanssa kun se on niin hankalaa nykyisin [...] Hän [tytär] sitten hoitaa tämän hankalan yhteydenpidon viranomaisiin. Se on todella hankalaa [...] [...] et ne jotka on heikompia, joilla ei oo kokemusta, niin ne on kyllä ihan tuuliajolla.*

Motivaatio osallistua Elämänote-toimintaan

Persoonaa ja elämäntilanne; toiminnan sisältö; matalat ja korkeat kynnykset; henkilökohtainen pyytäminen mukaan

- *Olen monesti kokenut sen, että on niin kauhee kipu jaloissa ja käsissä, ja ovikello soi ja tullaankin sitten näistä jostakin, eksä jaksaa lähteä? Ja minä sanon että kuule, kivut jää tänne. Siitä se alkaa, se on erittäin - särkylääke on hyvä mutta tällaisen ihmisen, joka antaa ajastaan meille, ihania ihmisiä.*

”Se on mukavampi yhdessä tehdä” (2021)

Mikä vaikutus ja merkitys ohjelman hankkeiden toimintoihin osallistumisella oli haastatteluihin osallistuneiden elämässä?

- Elämäntilanteet ja osallistumisen polut
- Elämänote-toiminnan merkitys & osallisuuden ulottuvuudet
- Osallistujien kokemukset metodista

Tuloksia, raportin osa 2/2: erilaiset osallistujat, tilanteet ja merkitykset

Sosiaalisesta vuorovaikutuksesta nauttijat

- *Mä oon eläkkeelle jäämisen jälkeen ja tänne muuton jälkeen, nii oonha mä vähän muuttunu. Mä oon tuullu sosiaalisemmaks.*

Kanssakäymistä epäröivät

- *Mä oon semmonen yksineläjä, etten mä kaipaa mitään isompia seuroi.*
- *minä en niin kun kaipaa tässä, sillä tavalla en kaipaa. Ainakaan vielä, mutta sitten voi olla kun tulee aika, että jos ei ookaan niin omatoiminen ennää.*

Kuulumisen paikkaa hakevat ja vertaisuuden kokijat

- *Mun mielest oli tosi hyvä päästä ryhmään, jossa oli muut samassa veneessä.*

Yhteisen hyvän jakajat

- *Osallisuus, yhteisöllisyys, se on hurjan tärkeätä, saadaa ikäihmiset mukaan näihin toimintoihin. Mä oon kokenu sen todella, sanotaanko voimaannuttavana. Se on poikinu kyllä tää [hanketoiminta] sen, että mä oon menny kovasti mukaan [muihinkin toimintoihin].*
- *Nykyisin en käytä puheenvuoroja niin paljon kun ennen ja aattelen, että mie kuuntelen ja toiset nyt on asemassa.*

Paikan löytäjät

- *Nii en mä ois uskonu et mul on enää mittään. Mä luulin et se on tässä ja nyt, ja nyt aukes se niinku uusi polku.*

Linjoilla pysyttelijät

- *Olis se mukavaa, että tulee aina muistutuksia mitä on menossa. [...] Ja mihin voi ottaa osaa. Vaik ei niin kauheesti ottaiskaan osaa. Kumminkin tietää.*

Tuloksia, raportin osa 2/2: osallisuuden vahvistuminen järjestötoiminnassa

Yhdessä olemisen ja tekemisen merkitys ja osallistujaroolit

- ihmiset on ja menee sillä omalla, olkoon urallaan tai mikähän sitte onki. Elää omaa elämäänsä. Mutta sitten kun tulee tämmönen, joku uus juttu, niin ne huomaa, että voi kuinka tyhmää olla yksistään kotona kun voi olla tämmösessä porukassakin.*
- Ihminen saattaa olla tyytyväinen, ku se vaan on mukana, eikä sen tarvii siellä puhuu eikä esittää.*

Vaikutusmahdollisuudet

- tämmösten vanhojen ihmisten mielipitei kannattais ehkä kuunnella vähän enemmän, ja siin kohdas mä ajattelen et me on nähty elämää aika pitkältä ajalt, ja nähty monen näkösii olosuhtei.*

Terveys ja toimintakyky

Ei monta kertaa viitsi sanoa että ”voitko puhua vähän kovemmin”, että se oli osasy siihen, että jäin pois.

Tilat ja vetäjät

No, mä luulen, että ne on justinsa [kerhon vetäjän] tyyppiset, jotka on tolla paikalla, niin ne on niitä nostajia. Ei musta oo. Kato kun sen täytyy nostaa muaki ja mulla on se aika kyllä menny ohitte, että mä en pysty tota itteenikään auttaa.

Lue lisää:

www.ikainstituutti.fi/elamanote

Tulosraportit:

”Jos mä sit kerran tulen”

- <https://www.ikainstituutti.fi/tuote/jos-ma-sit-kerran-tulen-elamanote-ohjelman-osallisuustutkimuksen-tuloksia-osa-1-2/>

”Se on mukavampi yhdessä tehdä”

- <https://www.ikainstituutti.fi/tuote/se-on-mukavampi-yhdessa-tehda-elamanote-ohjelman-osallisuustutkimuksen-tuloksia-osa-2-2/>

Tutkimuksesta lisää:

- <https://www.ikainstituutti.fi/elamanote/osallisuustutkimus/>
- #elämänote